

Hukkakauravalvonnan raportti 2021

6500/00.01.02.00.01/2021

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Ruokaviraston raportti
Hyväksymispäivä 8.6.2022

Siemenyksikkö

Hyväksyjä   Leena Pietilä

Esittelijä   Juha Rantamäki

Lisätietoja   juha.rantamaki@ruokavirasto.fi

Sisällysluettelo

1 ARVIO VALVONNAN VAIKUTTAVUUDEN TOTEUTUMISESTA.....	4
2 VALVONTASUUNNITELMAN TAVOITTEET JA TOTEUTUMINEN	5
3 TOIMINNAN JA TUOTTEIDEN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS	7
3.1 Todetut puutteet ja niiden yleisyys.....	7
3.2 Puutteiden analyysi.....	7
4 AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE	7
5 ENNALTAEHKÄISEVÄT JA KORJAAVAT TOIMENPITEET	8
5.1 Toimijoiden säädösten tuntemuksen varmistaminen	8
5.2 Toimijoille annetut seuraamukset ja puutteiden korjaamistoimenpiteiden varmistaminen	8
5.3 Valvontajärjestelmään liittyvät muutokset ja korjaavat toimenpiteet.....	8
6 VALVONNAN RESURSSIT	9
7 MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN TOIMINTAAN.....	10

1 ARVIO VALVONNAN VAIKUTTAVUUDEN TOTEUTUMISESTA

Hukkakauraan liittyvän valvonnan tarkoituksena on turvata laadukkaan ruuan tuottaminen ylläpitämällä korkealaatuaista kasvintuotantoa hukkakauran torjunnasta annetussa laissa (185/2002) ja MMM asetuksessa (368/2021) säädettyjen toimenpiteiden mukaisesti. Viranomaisvalvonnan panevat täytäntöön kuntien maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueet ja ELY-keskusten maaseutuosastot Ruokaviraston ohjauksessa.

Kuntien yhteistoiminta-alueiden suorittaman valvonnan kokonaismäärä (taulukko 1) oli normaalitasolla. Merkittäviä valvonnan puutteita ei yksittäistapauksia lukuun ottamatta ole tullut ilmi.

ELY-keskusten maaseutuosastojen tekemästä hukkakauravalvonnasta n. 90% tehtiin peltotukivalvonnan yhteydessä. Peltotukivalvontaan on varattu riittävästi resurssia, joten hukkakauran valvonnan vaikuttavuus on toteutunut tavoitteiden mukaisesti. ELY-keskukset ovat siirtäneet niille suunniteltuja tukivalvonnan ulkopuolella tehtäviä tarkastuksia yhä enemmän kuntaviranomaisten tehtäväksi. Menettely on helpottanut ELY-keskusten tehtäviä, mutta toisaalta aiheuttanut kuntien maaseutuhallinnolle lisää tehtäväpainetta.

Arviointi- ja ohjauksikäyntejä tehtiin vain yhdelle yhteistoiminta-alueelle ajankohtana, jolloin Covid-19 pandemia oli rauhallisessa vaiheessa. Ruokaviraston toiminnassa keskityttiin uuden hukkakaurarekisterin käyttöönottoon ja rekisterin valmiiksi saattamiseen.

Ruokavirasto tiedotti viljelijöille nettisivujen, sosiaalisen median ja lehdistötiedotteiden kautta hukkakauran kemiallisen torjunnan ja kitkennän oikeasta ajoittamisesta sekä riistaruoikinnassa käytettävän viljan puhtauden merkityksestä.

2 VALVONTASUUNNITELMAN TAVOITTEET JA TOTEUTUMINEN

Tavoitteet ja painopisteet kuntien yhteistoiminta-alueiden maaseutuviranomaisille:

1. Uudet hukkakauraesiintymät otetaan nopeasti käsittelyyn
2. Voimassa olevien torjuntaohjeiden ja torjuntasuunnitelmien toteutumisen valvonta
3. Hukkakaurarekisterin ylläpito
4. Viljelijöille suunnatuissa tukikoulutuksissa hukkakauran havainnoinnista ja torjunnasta pidetään esityksiä

Tavoitteet ja painopisteet ELY-keskuksille:

1. Peltovalvontojen yhteydessä tehtävä hukkakauravalvonta
2. Kohdennetaan hukkakauralain mukainen valvonta tiloille, joilla on ollut ongelmia torjunnan toteuttamisessa.
3. Siemen- ja rehukaupan markkinavalvonnassa kiinnitetään huomiota sellaisten erien myyntiin, jossa voi olla riskinä hukkakauran leviäminen. Auringonkukansiementen (ns. linnunsiemenet) maahantuonnin ja markkinoinnin valvontaa jatketaan ja näytteet otetaan maahan tuotavista eristä. Markkinoilla olevista tuotteista, joissa epäillään olevan hukkakauraa, on toimitettava näyte Ruokaviraston rehuvalvontaan.

Ruokavirasto omat tavoitteet ja painopisteet:

Ruokaviraston siemenyksikkö jatkaa ELY-keskusten ja kuntien maaseutuviranomaisten neuvontaa, koulutusta ja ohjaamista. Uuden hukkakaurarekisterin käyttöönotto ja ohjelman valmiiksi saaminen sekä käyttäjien koulutus.

Valvontasuunnitelman toteutuminen kuntien yhteistoiminta-alueilla

Ruokavirasto seuraa kuntien yhteistoiminta-alueiden toteutuneita valvontamääriä hukkakaurarekisterin tietojen perusteella (taulukko 1). Luvuissa on mukana ELY-keskusten tukivalvonnassa aloittamat ja sittemmin kuntien yhteistoiminta-alueille toteutettaviksi siirtyneet valvonnat.

Hukkakauravalvonta tehtiin yhteensä 4979:lle peruslohkolle, joista 35% todettiin hukkakauran saastuttamaksi.

Valvonta kohdistui 1615:lle tilalle, joka on n. 3,5% kaikista aktiivituloista.

Taulukko 1. Kuntien yhteistoiminta-alueiden maataloille tekemät hukkakaurasuoritteet 2015-2021

	1. vuoden hukkakaurat tomuustarkastus kpl	2. vuoden hukkakaurat tomuustarkastus kpl	Torjuntaohje kpl	Torjuntasuunnitelma kpl	Hukkakauravalvontaa kpl (tilatunnus)
2021	290	223	489	67	1615
2020	328	188	538	69	1582
2019	297	221	666	80	1969
2018	306	188	550	78	1659
2017	471	328	476	91	1887
2016	462	410	571	101	1889
2015	542	330	795	105	1929

Valvontasuunnitelman toteutuminen ELY-keskuksissa

ELY-keskusten tekemä hukkakauravalvonnan kokonaismäärä pysyi samalla tasolla edelliseen vuoteen verrattuna (taulukko 2). ELY-keskuksilla oli edelleen käytössä Covid-pandemian takia alennetut tarkastusmäärät (3%).

Tukivalvonnan yhteydessä tehtävän hukkakauravalvonnan osuus kaikesta ELY-keskusten tekemästä hukkakauravalvonnasta on laskentatavasta riippuen 85-95%.

ELY-keskusten valvojat ottivat ulkolinnuille tarkoitetuista rehuista markkinavalvontana 30 näytettä, joista Ruokavirasto tutki hukkakauran esiintymistä. Näytteet olivat

auringonkukansiementä ja erilaisia siemenseoksia. Näytteistä ei löytynyt hukkakauraa.

Taulukko 2. ELY-keskusten suunnitellut ja toteutuneet hukkakauravalvonnat 2015 - 2021.

ELY-keskukset	suunnitelu yht. kpl	Toteutunut valvonta			Toteutunut valvonta yhteensä
		torjuntasuunnitelmat	hukkakauralaki	peltotukivalvonnan yhteydessä	
2021	1088	82	55	865	1002
2020	1088	81	69	860	1010
2019	1088	121	51	1020	1192
2018	1234	140	41	1009	1193
2017	1280	176	64	1083	1323
2016	1186	129	64	990	1183
2015	1128	131	69	995	1195

Valvontasuunnitelman toteutuminen Ruokavirastossa

1. Ruokavirasto teki arviointi- ja ohjauskäynnin yhdelle kuntien yhteistoiminta-alueelle. Arviointi- ja ohjauskäyntiin osallistui 4 henkilöä kuntien yhteistoiminta-alueelta.
2. Ruokavirasto osallistui etäyhteydellä kahteen ELY-keskuksen omalle henkilöstölleen ja kuntaviranomaisille järjestämään koulutustilaisuuteen. Koulutusten aiheena oli hallinnolliset menettelytavat hukkakauravalvonnassa, hukkakaura luomutiloilla ja hukkakaurarekisterin käyttöönotto.
3. Hukkakauran kemiallisen torjunnan ja kitkennän alkamisajoista sekä riistan ruokinnasta hukkakaurattomalla viljalla tiedotettiin ruokavirasto.fi-sivustolla ja sosiaalisessa mediassa.

3 TOIMINNAN JA TUOTTEIDEN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS

3.1 Todeutet puutteet ja niiden yleisyys

Viljelijät ilmoittivat (taulukko 3) tukihakemusten yhteydessä hukkakauran saastuttamaksi alaksi 18,6 % viljelyssä olevasta peltoalasta. Saastunut ala kokonaisuudessaan kasvoi lievästi, mutta vakavasti saastunut ala lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna 18%:lla. Saastuneen alan kasvu on seurausta kasvukauden 2020 hukkakauralle otollista olosuhteista.

Kasvukausi 2021 oli hukkakauran suhteen rauhallinen.

Taulukko 3. Hukkakaurasaastunnat 2015 - 2021

Vuosi	Saastunut ha	Voimakas saastunta	Peltopinta-ala yhteensä ha	Saastunut peltopinta-ala %
2021	423 900	13 939	2 273 660	18,6
2020	408 435	11 810	2 275 687	17,9
2019	397 502	10 424	2 277 271	17,4
2018	400 981	11 037	2 270 181	17,7
2017	408 059	12 218	2 271 097	18,0
2016	399 352	12 172	2 271 222	17,6
2015	395 881	11 253	2 274 754	17,4

3.2 Puutteiden analyysi

Yleisimmät puutteet hukkakauran torjunnassa ovat viivästynyt torjunnan aloitus, torjuntatoimien riittämätön toteutus tai torjuntatoimien laiminlyönti kokonaan.

4 AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE

Ruokavirasto teki

ELY-keskusten maaseutuosastoilta kerättiin vuosiraportin tietojen keruun yhteydessä palautetta Ruokaviraston ohjauksesta ja toiminnasta. Palaute oli keskimäärin hyvää. Ohjeistukseen toivottiin parannusta ja lisää koulutuksia. Palautteen seurauksena ohjeistuksen saatavuutta on lähdetty parantamaan ja ohjeistus pyritään pitämään paremmin ajantasaisena. Hukkakaurarekisterin käytöstä järjestetään koulutuksia.

5 ENNALTAEHKÄISEVÄT JA KORJAAVAT TOIMENPITEET

5.1 Toimijoiden säädösten tuntemuksen varmistaminen

ELY-keskukset ja kuntien yhteistoiminta-alueiden virkamiehille annettujen koulutusten aiheena olivat hallinnolliset menettelytavat ja hukkakauralain ja -asetuksen määräämien toimenpiteiden soveltaminen käytäntöön. Viestinnällä pyrittiin vaikuttamaan viljelijöiden tietoisuuteen hukkakaurasta.

5.2 Toimijoille annetut seuraamukset ja puutteiden korjaamistoimenpiteiden varmistaminen

Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisia ohjeistettiin tekemään hukkakauralain vaatima katselmus uusille hukkakauraesiintymille ja laatimaan vähintään torjuntaohje. Toimijat, jotka eivät hoitaneet torjuntatoimenpiteitä tai torjunnan laiminlyönti oli toistuvaa, pyrittiin saamaan ELY-keskuksen täydentävien ehtojen valvontaan. Täydentävien ehtojen laiminlyönnistä on seurauksena tukien leikkaus laiminlyönnin vakavuuden ja toistuvuuden perusteella.

5.3 Valvontajärjestelmään liittyvät muutokset ja korjaavat toimenpiteet

Uusi hukkakaurarekisteri otettiin käyttöön suunnitellun aikataulun mukaisesti 23.6.2021. Rekisteri ei kaikilta osin ollut vielä valmis, joten puuttuvia osia on lisätty

sovellukseen syksyn 2021 aikana. Rekisterin kehittäminen tulee jatkumaan kesään 2022 sakka.

Rekisteristä puuttuu edelleen paikkatiedon tallennusmahdollisuus (kartta), jonka kehittämistä varten Ruokavirasto tulee hakemaan rahoitusta tuleville vuosille.

Ruokavirasto osallistui asetuksen hukkakauran torjunnasta 326/2002 uudistamiseen maa- ja metsätalousministeriön apuna. Uusi asetus tuli voimaan 3.5.2021.

ELY-keskusten suorittaman valvonnan VASU-raportoinnin kehittämistä jatkettiin Ruokaviraston osastojen yhteisprojektina.

Tukijärjestelmän raporttitoimintoa (QlikView) kehitettiin edelleen vastaamaan paremmin kaikkien hukkakauran valvontaan osallistuvien viranomaisten tarpeita.

6 VALVONNAN RESURSSIT

Yhteistoiminta-alueille suunnattujen aikaisempien AJO-käyntien perusteella monilla alueilla maaseututoimella on henkilöstöresurssipulaa johtuen kuntien ja kaupunkien vaikeasta taloudellisesta tilanteesta. Henkilöstömäärän lisäksi resurssien riittävyyteen vaikuttaa voimakkaasti, miten YT-alue on organisoinut valvonnan sekä alueen hukkakauratilojen määrä. Taloudellisen tilanteen huonontuessa on vaarana, että henkilöstöresurssipula näkyy tulevaisuudessa myös valvonnan vaikuttavuudessa.

ELY-keskusten maaseutuosastojen tekemästä hukkakauravalvonnasta n. 90% tehtiin peltotukivalvonnan yhteydessä. Peltotukivalvontaan on varattu riittävästi resurssia, mutta toistaiseksi alennettujen tarkastusmäärien vuoksi ELY-keskusten valvontojen toteutuma jäi tavoitteesta n. 10%.

Ruokaviraston resurssit käytettiin uuden hukkakaurarekisterin tarpeisiin ja lainsäädännön uudistamistyöhön osallistumiseen sekä ohjeistuksen ajantasaistamiseen.

Hukkakauran torjuntasuunnitelmien laatimisesta ja siemenviljelysten hukkakauratarkastuksista maksettiin yksityisille tarkastajille ja neuvontajärjestölle korvauksia 18578 €.

Resurssien käyttö ELY-keskuksittain

Taulukko 4. ELY-keskusten suunnitellut ja toteutuneet suoritteet (tarkastukset) sekä valvontasuunnitelman toteutumisprosentit vuonna 2021.

Ely-keskus	suunnitellut suoritteet kpl 2021	toteutuneet suoritteet kpl 2021	toteutuma %
01 Uusimaa	82	70	85
02 Varsinais-Suomi	140	123	87
03 Satakunta	78	73	93
04 Häme	100	100	100
05 Pirkanmaa	87	81	93
06 Kaakkois-Suomi	90	90	100

07 Etelä-Savo	49	41	84
08 Pohjois-Savo	65	63	97
09 Pohjois-Karjala	46	42	91
10 Keski-Suomi	57	29	51
11 Etelä-Pohjanmaa	124	117	94
12 Pohjanmaa	90	83	92
13 Pohjois-Pohjanmaa	57	57	100
14 Kainuu	18	27	150
15 Lappi	5	6	120
Yhteensä	1088	1002	92

ELY-keskusten toteuttamat hukkakaurasuoritteet jäivät usean ELY-keskuksen kohdalla tavoitteista. Covid19-pandemian vuoksi tukivalvonnan tarkastusmääriä oli laskettu, josta johtuen kausityövoimaa ei rekrytoitu samaa määrää kuin normaalitilanteessa. Hukkakauran esiintyminen oli kasvukaudella maltillista, josta johtuen tarkastusten tarvekin oli vähäisempi.

7 MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN TOIMINTAAN

Kaikkia viranomaisia koskeva kehitystyö on kirjattu taulukkoon 5. ja Ruokavirastoa koskeva kehitystyö taulukkoon 6.

Taulukko 5. Kaikkia viranomaisia koskevat toimenpiteet.

Toimenpide	2023	2024	2025
Hukkakaurarekisterin käytettävyyden parantaminen käyttökokemusten perusteella	x	x	x
Substanssikoulutukset kumppaniviranomaisille sekä hukkakaurarekisterin käyttökoulutusta	x	x	x
AJO-käynnit ja koulutukset kuntien yhteistoiminta-alueille ja ELY-keskuksiin. AJO-käyntien vaikuttavuuden seuranta auditoinneilla	x	x	x
ELY-keskusten ohjauksen kehittäminen	x		

Taulukko 6. Ruokavirastoa koskevat toimenpiteet.

Toimenpide	2023	2024	2025
Hukkakaurarekisterin käytettävyyden parantaminen ylläpitovaiheessa	x	x	x
Hukkakaurarekisterin kehittäminen: paikkatiedon lisääminen kartalle	x	x	x
AJO-käynnit ja koulutukset kuntien yhteistoiminta-alueille ja ELY-keskuksiin. AJO-käyntien vaikuttavuuden seuranta auditoinneilla	x	x	x
Viranomaisille suunnattujen ohjeiden ja materiaalien ylläpito Pikantissa	x	x	x
CAP27 valvontamenetelmien muutoksen vaikutus hukkakauravalvontaan; seuranta ja suunnittelu	x	x	
Osallistutaan uusien digitaalisten valvontamenetelmien kehittämiseen ja käyttöönottoon resurssien mukaisesti	x	x	x
Kysely kuntien yhteistoiminta-alueille valvontasuunnitelman tavoitteiden toteutumisesta	x		
ELY-keskusten ohjauksen kehittäminen	x		

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Tämä asiakirja on laadittu ja allekirjoitettu sähköisesti.
Dokumentet har uppsatts och undertecknats elektroniskt.
This document has been digitally prepared and signed.

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7